AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2005. március 16. *

A T-283/02. sz. ügyben,

az **EnBW Kernkraft GmbH,** korábban Gemeinschaftskernkraftwerk Neckar GmbH, (székhelye: Neckarwestheim [Németország], képviseli: S. Zickgraf ügyvéd)

felperesnek

az **Európai Közösségek Bizottsága,** (képviseli: S. Fries és F. Hoffmeister, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

alperes ellen

a TACIS-program keretében a felperes által a zaporozsjei (Ukrajna) atomerőműhöz kapcsolódóan nyújtott szolgáltatásokért a Bizottság díjazásának elmaradása miatt állítólag elszenvedett károknak az EK 288. cikk szerinti megtérítésére irányuló kérelme tárgyában,

* Az eljárás nyelve: német.

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK
ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁGA (negyedik tanács),

tagjai: H. Legal elnök, V. Tiili és V. Vadapalas bírák,

hivatalvezető: D. Christensen tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2004. szeptember 22-i tárgyalásra

meghozta a következő

Ítéletet

Jogi és ténybeli háttér

1 A Független Államok Közösségének nyújtott technikai segítségnyújtási program (Program for technical assistance to the Commonwealth of Independent States) (TACIS), amelyet az új független államok és Mongólia számára a gazdaság reformjához és helyreállításához nyújtott támogatásról szóló, 1996. június 25-i 1279/96/Euratom, EK tanácsi rendelet (HL L 165., 1. o.) az 1996. január 1-je és 1999. december 31-e közötti időszakra hozott létre, többek között a nukleáris biztonsággal kapcsolatos segítségnyújtásra irányul.

2 A TACIS-szerződésekre irányadó szabályozást (a továbbiakban: a TACIS általános szerződési feltételei) a „PHARE/TACIS-alapok által finanszírozott szolgáltatások általános szerződési feltételei"-nek (General Conditions for Service Contracts financed from PHARE/TACIS Funds) jelen ügy tényállásának idején hatályos változata tartalmazta.

3 Az EnBW Kernkraft GmbH, korábban Gemeinschaftskernkraftwerk Neckar GmbH (a továbbiakban: felperes vagy GKN) a Bizottsággal a TACIS-program keretében 1994 óta fennálló szerződés alapján az zaporozsjei (Ukrajna) atomerőmű helyszíni hibaelhárítását végzi.

4 Az első, 552 656 euró költségvetésű szolgáltatási szerződést 1994 szeptemberében kötötték tizenkét hónapra. A szerződés a berendezések biztonságát garantáló projektek kivitelezésére irányult. A projekt vezetője a felperes alkalmazásában álló mérnök, Hoensch úr volt, akinek fő feladata az egyes projektek és az azok megvalósításában részt vevő szerződéses alkalmazottak koordinációja volt.

5 A második, 1 299 090 euró költségvetésű szolgáltatási szerződést 1995 szeptemberében kötötték tizenöt hónapra. A szerződést 990 910 euró kiegészítő költségvetéssel az első módosító záradék hét hónappal, a második módosító záradék nyolc hónappal hosszabbította meg. A második szerződés tehát 1998 márciusában járt le.

6 1997. április 10-én a Számvevőszék elfogadta az Ukrajnának nyújtott TACIS-támogatásokról szóló 6/97. sz. speciális jelentést és a Bizottság arra adott válaszait (HL 1997. C 171., 1. o.). A jelentés leginkább a visszaható hatállyal kötött szerződéseket kifogásolta.

7 Az 1996-os évre vonatkozó helyszíni hibaelhárításra vonatkozó harmadik szolgáltatási szerződést (a továbbiakban: harmadik szerződés) 800 000 euró költségvetéssel 1997. július 17-én eredetileg 19 hónapra, tehát 1999. február 17-ig kötötték. A szerződés 10. cikke értelmében a szerződéssel összefüggő vagy abból eredő vitákkal kapcsolatban a brüsszeli bíróságok kizárólagos illetékességgel bírnak.

8 A Bizottság kijevi (Ukrajna) delegációjának képviselői a Bizottság „Külkapcsolatok: Európa és az új független államok, közös kül- és biztonságpolitika, külszolgálat" főigazgatóságára Lütkemeyer úrnak címzett 1997. december 30-i levelükben az alábbiakat írták:

„[H]oensch úr, a [...] projekt vezetője az Európai Bizottság előzetes ellenőrzése nélkül és az ukrán fél megtévesztésével vállalt kötelezettséget. Nagyon lekötelezne, ha e kérdés vonatkozásában Hoensch úrnak szigorú utasításokat adna."

9 1998. április 15-én ugyanezen főigazgatóság „Kapcsolatok az új független államokkal és Mongóliával" igazgatósága „Nukleáris biztonság és az energia ágazat intézkedéseinek koordinálása" egységének vezetője levelet intézett a felpereshez, amelyben az 1997-es évre vonatkozó helyszíni hibaelhárítási szerződés (a továbbiakban: negyedik szerződés) tervezetének elkészítésére hívta őt fel.

10 1998. május 20-án a felperes megküldte Jousten úrnak a negyedik szerződés tervezetét. 1998. július 16-án a felperes a negyedik szerződés átdolgozott és bővített tervezetét küldte meg Jousten úrnak. A felperes 1998. július 29-én tájékoztatta a Bizottságot banki adatairól. 1998. augusztus 26-án a felperes a tervezet újabb változatát küldte meg Jousten úrnak, kiemelve, hogy a módosítások a 6. mellékletet érintik. Az 1998. szeptember 10-én tartott megbeszélés alapján a felperes 1998. szeptember 23-án újabb tervezetet küldött.

11 1998. augusztusában a felek elfogadták a harmadik szerződés első módosító záradékát (a továbbiakban: első módosító záradék), amely a harmadik szerződés 2. és 4. cikkét, annak A., B., C. és D. mellékletét, valamint az eredeti 17 hónapos szerződést kiegészítve annak lejártát 2000. július 17-re módosította.

12 Jousten úrnak küldött 1998. október 2-i levelében Giuglaris úr, a kijevi delegáció ideiglenes vezetője jelezte, hogy „szeretné megismételni korábbi javaslatát, mely szerint Hoensch urat projektvezetői minőségében valaki másnak kellene felváltania".

13 1998. október 9-én a felperes a tárgyalások állásával kapcsolatban levelet intézett Jousten úrhoz, amelyben hangsúlyozta, „továbbra is reméli, hogy [a] szolgáltatási szerződés nemsokára ténylegesen hatályba fog lépni".

14 Jousten úr 1998. október 20-i levelében válaszolt a felperesnek, amelyben kifejtette a felperes tervezetével kapcsolatos fő problémákat. A felperesnek többek között olyan szerződés megkötését is javasolta, amely kizárja azokat a munkálatokat, amelyekkel kapcsolatban még nem született megállapodás. Levelében többek között az alábbiakat fejtette ki:

„Amennyiben [a technikai feladatok meghatározásának] kézhezvételét követően a GKN nem kíván erre a munkára ajánlatot benyújtani, a komolyabb késedelem elkerülésére azt javasoljuk, hogy egyelőre a hátralévő munkálatokra kössön szerződést (az 1997-es terv kivitelezése stb.)".

15 Levelének megírását követően O'Rourke úr, az említett egység helyettes vezetője 1998. október 23-i levelében arra kérte a felperest, hogy küldje meg neki a negyedik szerződés módosított változatát.

16 1998. november 12-én a Számvevőszék elfogadta a közép- és kelet-európai országokban (KKEO) és az új független államokban (NIS) a nukleáris biztonsággal kapcsolatos (1990 és 1997 közötti) európai uniós műveletekről szóló 25/98. sz. speciális jelentést és az ahhoz kapcsolódó bizottsági válaszokat (HL 1999. C 35., 1. o.). A jelentés elsősorban a programok megfelelő végrehajtásához szükséges humán erőforrás hiányát kifogásolta.

17 1998. november 20-án a kijevi ellenőrző csoport elkészítette a helyszíni hibaelhárításra vonatkozó harmadik szerződésről szóló jelentését.

18 A felperes projektvezető-helyettesének, Zaiss úrnak címzett 1998. november 23-i levelében – utalva a felperes 1998. november 2-i és 4-i levelére – Jousten úr az ezekben a levelekben O'Rourke úrra vonatkozó vádakra válaszolva az alábbiakat írta:

„Az együttműködést csak a rendes üzleti viszony helyreállítása esetén tudjuk folytatni."

19 A szintén Zaiss úrnak címzett 1998. november 26-i levelében Doucet úr, a „Közép- és kelet-európai, új független államokkal kapcsolatos és nyugat-balkáni projektek – Közös kül- és biztonságpolitika" igazgatóságon működő, harmadik országoknak nyújtott közösségi támogatások közös irányító szervezete „Nukleáris biztonság" egységének vezetője – utalva a szerződés teljesítésének folyamatáról szóló 1998. július 8-i jelentésre – megállapította, hogy az abban foglaltak alapján Hoensch úr olyan személyi döntéseket hozott, amelyekre projektvezetői megbízásához kapcsolódó mandátuma nem terjed ki. Doucet úr kifejtette, „a Bizottság arra várt, hogy [a felperes] a projekt irányításával kapcsolatban konkrét intézkedéseket hozzon".

20 1998. december 3-án a felperes megküldte Jousten úrnak a negyedik szerződés módosított változatát, kifejtve, hogy egy kivételével minden olyan kérdésre kitért, amelyet korábban nem tisztáztak.

21 1998. december 22-i faxában Jousten úr azt válaszolta a felperesnek, hogy a „feladatmeghatározásról" (*terms of reference*) tájékoztatta Doucet urat, aki a további teendőkkel és a szerződés tervezetével kapcsolatban felvette vele a kapcsolatot.

22 1999. február 24-én a felperes megküldte az 1998. december 1-je és 1999. január 31-e közötti időszakra szóló szerződés teljesítésének folyamatáról szóló jelentést a Bizottságnak.

23 A felperes 1999. március 16-án részt vett a Bizottsággal tartott megbeszélésen.

24 1999. április 14-i levelében a felperes tájékoztatta Doucet urat az 1999. március 16-i megbeszélésen megvitatott tisztázatlan kérdésekről.

25 Ugyanezen a napon a felperes megküldte Doucet úrnak a negyedik szerződés legújabb változatát, és külön felhívta figyelmét, hogy a „feladatmeghatározás"-nak egy teljesen új változatát készítette el.

26 A Bundesministerium der Finanzennél (német szövetségi pénzügyminisztérium) dolgozó Möller úr által írt 1999. február 25-i, a TACIS- és PHARE-programoknak a nukleáris biztonsággal kapcsolatos vonatkozásait érintő levélre Summa úr, a Bizottság „Külkapcsolatok: Európa és az új független államok, közös kül- és

biztonságpolitika, külszolgálat" főigazgatósága „Kapcsolatok az új független államokkal és Mongóliával" igazgatóságának igazgatója 1999. május 7-én válaszolt.

27 1999. május 20-án a kijevi ellenőrző csoport elkészítette a helyszíni hibaelhárításra vonatkozó harmadik szerződésről szóló jelentését. Ebben főként azt emelte ki, hogy a költségvetést kimerítették, és bár a szerződés alapján a felperes továbbra is köteles bizonyos szolgáltatásokat ellátni, ez gazdasági szempontból nem lehetséges.

28 1999. július 12-én és 13-án a Bizottság képviselői és a felperes megbeszélést tartottak.

29 A megbeszélést követően a felperes 1999. július 21-én megküldte a Bizottság harmadik országoknak nyújtott közösségi támogatások közös irányító szervezeténél dolgozó Vadé úrnak a „feladatmeghatározás" „teljes mértékben felülvizsgált változatát".

30 1999. július 22-én Vadé úr levelet intézett a felpereshez, amelyben felsorolta a megbeszélésen elhangozott fő kérdéseket.

31 Zaiss úrnak küldött 1999. július 28-i levelében Doucet úr arról tájékoztatta a felperest, hogy nem tudja elfogadni az U1.03/96B., U1.03/96D2. és U2.03/96. sz. projektekre vonatkozó ajánlat technikai értékelését.

32 A Bizottságnak 1999. július 29-én küldött válaszában Zaiss úr kifejtette a szóban forgó három projekttel kapcsolatos álláspontját. Ebben utalt a Bizottságnak az 1999. március 16-i megbeszélésen tett ígéretére, amely szerint a felperesnél a negyedik szerződést megelőzően felmerült valamennyi költséget a Bizottság fogja fedezni.

33 A három projekt értékelésével kapcsolatban Doucet úr 1999. augusztus 2-i faxában azt a választ adta Zaiss úrnak, hogy a felperes álláspontja csak a szükséges újraértékelés megtagadásaként értelmezhető.

34 1999. augusztus 6-án Hoensch úr levelet intézett Doucet úrhoz az U2.03/96. sz. projekt technikai értékelésével kapcsolatban.

35 1999. augusztus 25-én a felperes – utalva az 1999. március 16-i megbeszélésre, valamint saját 1999. április 14-i levelére – a harmadik szerződést és az első módosító záradékot módosító második záradékra tett javaslatot. A javaslat az eredeti költségvetést 457 163 euróval kívánta megemelni.

36 Zaiss úrnak küldött 1999. szeptember 16-i levelében Doucet úr az alábbiakat írta:

„Az [1999. augusztus 2-i] faxra mindezidáig nem érkezett kielégítő válasz, ezen kívül a megrendelő (GOPA) („group of political advisors", politikai tanácsadó csoport) arra hivatkozott, hogy a GKN – állítása szerint – több helyszíni műszaki átadást nem tudott elvégezni, pedig azt a [harmadik] szerződés előírta.

Ezzel kapcsolatban a Bizottságnak kétségei vannak afelől, hogy a helyszíni hibaelhárítást továbbra is a GKN-nek kellene ellátnia, mivel azt nem olyan gondossággal és minőségben végzi, mint amit a Bizottság a nukleáris biztonsággal kapcsolatban elvárna.

Amennyiben Önök továbbra is együtt kívánnak működni a Bizottsággal, legyenek szívesek a folyamatban levő értékeléseket elvégezni és a berendezések műszaki átadására vonatkozó javaslatot elkészíteni, külön figyelembe véve a [„Közép- és kelet-európai, új független államokkal kapcsolatos és nyugat-balkáni projektek – Közös kül- és biztonságpolitika" igazgatóságon működő, harmadik országoknak nyújtott közösségi támogatások közös irányító szervezete „Nukleáris biztonság" egységének] korábbi leveleit és faxait. Az eredményről legkésőbb 1999. október 15-ig döntenek.

A GKN eddigi folyamatosan negatív hozzáállása, illetve a GKN és a Bizottság közötti rendszeres nézeteltérések alapján úgy véljük, hogy a most felmerülő problémák elsősorban a TACIS-projekt GKN-es vezetője szakmai hozzáértésének és együttműködési készségének hiányából fakadnak. Mindenesetre a Bizottság elvárja, hogy a TACIS-projekt vezetői posztjára felkészültebb személyt jelöljenek ki.

Amennyiben a Bizottság a jelen levél kézhezvételét követő tíz napon belül nem kap ilyen személyre javaslatot, kénytelenek vagyunk a szerződést megszűntnek tekinteni. Ez azt is jelentené, hogy a Bizottság nem kötne több ilyen szerződést a GKN-nel.

Biztosak vagyunk abban, hogy megértik a jelenlegi szerződéses helyzet tisztázásának kiemelt fontosságát, különös tekintettel annak a zaporozsjei [atomerőmű] biztonságára és működésére gyakorolt hatására.

37 Zaiss úrnak küldött 1999. szeptember 23-i faxában a felperes 1999. augusztus 25-i levelére Vadé úr azt a választ adta, hogy nem hajlandó a második módosító záradék tervezetét figyelembe venni.

38 Zaiss úr 1999. október 4-én levélben válaszolt Doucet úr 1999. szeptember 16-i levelére. Ebben a következőket írta:

„A GKN mostanáig teljesítette a [harmadik] szerződés alapján fennálló kötelezettségeit, és szándékai szerint a jövőben is ezt kívánja tenni. A GKN nem felelős a szóban forgó projektekkel kapcsolatos késedelmekért.

A további megfelelő ügymenet tisztázása érdekében a GKN a hatáskörrel rendelkező német szövetségi minisztériumokhoz fordult [...].

A fentieket figyelembe véve a Bizottság tehát köteles:

– a GKN eddigi költségeit megtéríteni (lásd a GKN 1999. augusztus 25-i levelét);

– a projektek technikai értékelését elfogadni (lásd a GKN 1999. június 29-i levelét), valamint

– hatályba léptetni a1997-es [...] TACIS-szerződést (lásd a GKN 1998. május 17-i levelét és a Bizottság 1998. december 22-i faxát).

Amíg ezeket a kérdéseket nem sikerül a GKN-nek kedvező módon tisztázni, kénytelenek leszünk a jelen szerződés alapján végzett minden további munkálatot szüneteltetni.

Mindezen felül a lehető leghatározottabban tiltakozom az Önök által a GKN ellen a TACIS[-projekt] irányításával kapcsolatban felhozott kifogások és vádak ellen."

39 A Bizottság 1999. szeptember 23-i levelére adott 1999. október 15-i válaszlevelében a felperes kifejtette a helyszíni hibaelhárítási tevékenység szerződéses időtartama és a konkrét projektek megvalósítására irányuló tevékenység közötti különbséget. A felperes szerint:

„Fontosnak tartjuk kiemelni, hogy az 1999. augusztus 25-i levelünkhöz mellékelt szerződési javaslatunk az 1998. júliustól 1999. szeptemberig tartó időszakra szól. Ez azt jelenti, hogy amennyiben a Bizottságnak több időre van szüksége a javaslatunkban foglalt [...] szerződés időtartama és az elvégzendő szolgáltatások költségeivel kapcsolatos döntés meghozatalához, ehhez a Bizottság belső döntési folyamatának elhúzódása miatt meg kellene hosszabbítani, illetve ki kellene terjeszteni a szerződést."

40 Doucet úrnak küldött 1999. október 20-i faxában Hoensch úr – utalva telefonbeszélgetésükre – megerősítette az 1999. október 28-ára tervezett találkozón való részvételét. Egyúttal jelezte, hogy részletes megerősítést fog adni a szerződés körülményeiről, illetve az U2.03/96. és U1.03/96D2. sz. projektek technikai értékeléséről.

41 Hoensch úrnak küldött 1999. október 22-i faxában Doucet úr arról tájékoztatta a felperest, hogy mivel ő az ajánlatok technikai értékelésével kapcsolatos nehézségeket is meg kívánja vitatni, a megbeszélést minél későbbre szeretné halasztani, hogy azon a technikai kérdésekhez jobban értő Vadé úr jelen tudjon lenni.

42 1999. október 25-i levelében – utalva Zaiss úr 1999. október 4-i levelére – Weber úr, a Bizottságon működő, harmadik országoknak nyújtott közösségi támogatások közös irányító szervezete „Ajánlati felhívás, szerződések és jogi ügyek" igazgatóságának igazgatója a következőkről tájékoztatta Zaiss urat:

„Doucet úr 1999. szeptember 16-i levelére adott nemleges válaszát követően [...] a Bizottság a [TACIS általános szerződési feltételeinek] 41. cikke alapján ezennel megszünteti a [harmadik] szerződést (az említett szerződés E. melléklete). Ez azt jelenti, hogy a szerződés a jelen levél GKN általi kézhezvételét követő hat naptári héttel megszűnik.

Kérjük, hogy utolsó számláját minél előbb küldje meg a Bizottságnak, illetve a teljes technikai dossziét juttassa el a [»Közép- és kelet-európai, új független államokkal kapcsolatos és nyugat-balkáni projektek – Közös kül- és biztonságpolitika« igazgatóságon működő, harmadik országoknak nyújtott közösségi támogatások közös irányító szervezete »Nukleáris biztonság« egységének].

Véleményem szerint nem igényel részletesebb magyarázatot, hogy – mivel az U1.03/96B., U1.03/96D2. és U2.03/96. sz. projekteket kezdettől fogva rosszul irányították, és azok semmilyen értékelhető eredményre nem vezettek – a Bizottság nem kívánja visszatéríteni a GKN részére azok értékelésének költségeit.

1999. október 4-i levelének kézhezvételét követően a Bizottság saját és a kedvezményezett érdekeinek megóvása céljából saját hatáskörben megszervezte az U1.03/95E. [...], U1.03/96A. [...] és U2.02/94C. sz. projektek alapján elkészült berendezések helyszíni műszaki átadása. A [berendezések] ellátására vonatkozó szerződésekkel kapcsolatos esetleges későbbi műszaki átadásakért a GKN semmilyen további visszatérítésre nem jogosult.

Arról is kénytelen vagyok Önt tájékoztatni, hogy – a GKN elégtelen szolgáltatásai és különösen amiatt, hogy a szabálytalanságokat felszólítás ellenére sem volt hajlandó a kiküszöbölni és a Bizottsággal együttműködni – a Bizottság nem lát lehetőséget arra, hogy a GKN-nel új szerződést kössön."

43 Weber úrnak küldött és Wiedmann úr által aláírt 1999. november 19-i levelében a felperes az 1999. október 25-i levélre válaszolva elsősorban azt közölte, hogy a harmadik szerződés 1999. december 15-én jár le.

44 1999. november 24-én a felperes és a Bizottság megbeszélést tartott.

45 Egy 2002. március 4-i levélre válaszolva a Bizottság EuropeAid Együttműködési Hivatalának „Európa, Kaukázus, Közép-Ázsia" igazgatóságához Knudsen úrnak címzett 2002. április 17-i faxában a felperes egyezséget javasolt.

46 2002. május 17-i levelében Knudsen úr azt a választ adta, hogy mivel a felperes levele egyetlen új meggyőző érvet sem tartalmazott, nem kíván további felesleges levélváltásba bocsátkozni.

Eljárás és a felek kereseti kérelmei

47 Az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 2002. szeptember 23-án benyújtott keresetlevelével a felperes az alábbi keresetet indította.

48 Az előadó bíró jelentése alapján az Elsőfokú Bíróság (negyedik tanács) elrendelte a szóbeli szakasz megnyitását.

49 A pervezető intézkedések keretében az Elsőfokú Bíróság felhívta a feleket, hogy válaszoljanak az írásbeli kérdésekre, és nyújtsanak be meghatározott okiratokat. A felek a felhívásnak részben eleget tettek.

50 A felek szóbeli előadásainak meghallgatására és az Elsőfokú Bíróság által feltett kérdésekre adott válaszaikra a 2004. szeptember 22-i nyilvános ülésen került sor.

51 A felperes azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:

– kötelezze a Bizottságot, 332 083,60 euró, 2000. június 12-től 328 782,43 euró 5,25%-os kamattal növelt összegének, valamint 2000. augusztus 21-től 3301,17 euró 5,25%-os kamattal növelt összegének megfizetésére;

– kötelezze a Bizottságot a költségek viselésére.

52 A Bizottság azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:

– a keresetet mint elfogadhatatlant és jogilag nyilvánvalóan megalapozatlant utasítsa el;

– kötelezze a felperest a költségek viselésére.

A jogkérdésről

A felek érvei

Az Elsőfokú Bíróság hatásköréről

53 A Bizottság elsősorban arra hivatkozik, hogy a keresetet joghatósággal nem rendelkező bíróság előtt indították. A harmadik szerződés joghatósággal kapcsolatos rendelkezése szerint viszont az „e szerződéssel összefüggő vagy abból eredő" jogvitákkal kapcsolatban a belga bíróságok rendelkeznek joghatósággal.

54 A Bizottság szerint itt valójában a harmadik szerződés értelmezéséről van szó, illetve egészen pontosan annak eldöntéséről, hogy mit kell teljesíteni. Ezt figyelembe véve tehát a jelen jogvita tárgya a harmadik szerződés.

55 A Bizottság kijelenti, hogy a harmadik szerződésnek a berendezésekkel kapcsolatos projektekre vonatkozó rendelkezései értelmében a felperes a szerződéses időszak alatt, tehát a 2000. július végi műszaki átadásig köteles volt az említett projekteket elvégezni. A Bizottság emlékeztet arra, hogy a felperes a szerződésben elfogadta a rendelkezésére álló források 800 000 euróra történő korlátozását.

56 A Bizottság kiemeli, hogy a felperes és a Bizottság között abban az időszakban is létezett szerződés, amelyre a felperes a projektvezetője és néhány szakértője által elvégzett tevékenységekért járó díjazást követeli. Ez a szerződés a projektvezető és szakértői költségeire előirányzott több forrást is meghatározott. A Bizottság szerint a

felperes – bár a projektvezető és a szakértők nevezett tevékenységüket megfelelően végezték – túllépte az előirányzatban megjelölt összeget.

57 A Bizottság emlékeztet arra, hogy a harmadik szerződés meghosszabbítására a berendezésekkel kapcsolatos projektek végrehajtásának késedelme miatt került sor, emiatt pedig Zaporozsjében további szakértői közreműködésre volt szükség. A szerződés meghosszabbítása miatt a felperes 2000. júliusáig köteles volt ellátni a projekteket. A Bizottság elismeri, hogy a szerződés meghosszabbításában többek között a költségvetési szabályozásnak is szerepe volt. Ha ekkor már nem lett volna érvényes szerződés, a szakértői közreműködést sem lehetett volna az eredeti költségvetésből fedezni; amennyiben tevékenységüket nem érvényes szerződés keretében végzik, a szakértők sem lettek volna jogosultak biztosításra és vízumra.

58 A teljes költségvetés módosítása helyett elég lett volna a harmadik szerződés egyes előirányzatait átcsoportosítani. A Bizottság szerint egyáltalán nem volt szükséges a költségvetés növelése, mivel a felperesnek a berendezésekkel kapcsolatos projektek végrehajtására vonatkozó kötelezettségeit a szerződés időtartamának meghosszabbítása nem befolyásolta. A tevékenységekre vonatkozó elképzeléseket csak korlátozottan kellett volna módosítani, mivel a projektek többségéhez nem lett volna szükség kiegészítő forrásokra, elvégre a meghosszabbítás mindössze két konkrét projektet érintett. Mivel tehát a projektvezető és az említett szakértők nem kaptak új feladatra megbízást, további díjazásra sem tarthattak igényt. A Bizottság szerint mindössze a harmadik szerződésben meghatározott tevékenységek pontos elvégzése lett volna a feladatuk, amelybe a berendezésekkel kapcsolatos – időközben meghosszabbított – projektek határidőre való elkészítése is beletartozott. A harmadik szerződés egyértelműen kimondta, hogy nem terjed ki a berendezésekkel kapcsolatos projektek megvalósításával összefüggő, a felperesétől független további díjazásra, mivel arra az összköltségvetés vonatkozik. A Bizottság szerint a projektvezető szerepe alapvetően a berendezésekkel kapcsolatos projektek műszaki átadásának felügyeletére korlátozódott, így ez az – akár kiegészítőnek is mondható – feladat nem indokolta a projektvezető díjazásának megemelését. A Bizottság megerősíti, hogy – a szerződés meghosszabbítása ellenére – ezért nem növelte meg az összköltségvetést, és ezt a felperes el is fogadta.

59 A felperes arra hivatkozik, hogy a szóban forgó szolgáltatásokat nem a harmadik szerződés és nem is annak első módosító záradéka keretében végezték. Az adott időszakot tehát semmilyen szerződés nem szabályozta. Az elvégzendő szolgáltatásokat valójában a szerződésben meghatározott költségvetés és a munkaterv, nem pedig a harmadik szerződés hivatalos időtartama határozta meg.

60 A felperes megerősíti, hogy a projektvezető 1998. augusztus óta, a szakértők pedig 1999. április óta a harmadik szerződés alapján semmilyen szolgáltatást nem nyújtottak, mivel a szerződést szerintük csak 1999. január 16-ig kötötték. A felperes szerint a költségvetési szabályozás miatt a projektvezető és a szakértők munkaterve csak egyetlen intézkedést irányzott elő, amelyet 1998. júniusig el is végeztek. A felperes szerint annak meghatározásakor, hogy szerződésen kívüli vagy szerződéses szolgáltatásokról van-e szó, ennek a munkatervnek van döntő jelentősége, mivel az a szerződés szerves részét képezi, illetve a felperes által a szerződés alapján teljesítendő szolgáltatás végrehajtásának időszakát is tartalmazza. 1998 júliusától kezdve a harmadik szerződésben foglalt munkaterv már semmilyen intézkedést nem irányzott elő. Ekkortól a szóban forgó szolgáltatások már nem tartoztak a harmadik szerződés hatálya alá.

61 A szóban forgó tevékenységek tehát nem tartoznak a harmadik szerződés munkaterve alapján 1998. augusztusában kötött első módosító záradék hatálya alá sem. A felperes szerint a módosító záradék elfogadásával a feleknek az volt a céljuk, hogy a negyedik szerződés megkötéséig tartó átmeneti időszak alatt a berendezésekkel kapcsolatos különböző projekteket továbbra is kivitelezhessék.

62 Bár a harmadik szerződést az első módosító záradék 2000. július 17-ig meghosszabbította, a záradékban a projektvezetőre vonatkozó munkatervből egyértelműen az derült ki, hogy abban a projektvezető fenti időpontig tartó tevékenységéről nincs szó. A felperes szerint tehát 1998. augusztustól a munkaterv nem terjedt ki a projektvezető tevékenységére. Az 1997. decemberben tervezettből 1998 júliusáig mindössze kéthéti tevékenységre került sor. 1998 júliusától kezdve egyedül a berendezésekkel kapcsolatos projektekre vonatkozó szakértői tevékenységre került sor.

63 A felperes szerint a szakértői tevékenység szintén szerződésen kívüli jelleggel bír. A felperes – állítása szerint – ugyanakkor hiánytalanul teljesítette a szerződésben előírt szakértői szolgáltatásokat. A felperes csak azokért a tevékenységekért járó díjazást hiányolja, amelyeket sem a munkaterv nem irányzott elő, sem a harmadik szerződés költségvetése nem fedezett.

64 A felperes fenntartja, hogy a költségvetési megszorítások a munkatervvel együtt a két fél szolgáltatásnyújtásának kötelező korlátait is kijelölték. A szerződés időtartama önmagában nem igazolhatja e kötelezettség teljesítésének elmaradását. Tulajdonképpen a szerződés időtartamának meghosszabbítására sem a projekt további díjazás nélküli végrehajtásának kötelezettsége, hanem az új szakértők bevonásához szükséges források átcsoportosítása miatt került volna sor. Mivel a szerződés rendelkezései értelmében a személyi változtatásokat csak írásban lehet eszközölni, ezért az új szakértők bevonása a szerződésbe csak az első módosító záradék elfogadásával volt lehetséges.

65 Mivel az első módosító záradék sem forrásnövelést, sem a projektvezető újabb tevékenységi időszakára vonatkozó rendelkezést nem tartalmazott, és a szakértők új tevékenységi időszakát is csak a már ismertetett mértékben irányozta elő, a felperes szerint a harmadik szerződés meghosszabbításából még nem következett egyértelműen az, hogy a szóban forgó szolgáltatásokat neki továbbra is kötelessége lett volna ellátni.

A kártérítési keresetről

66 A felperes állítása szerint keresete megalapozott, mivel a Bizottság – a bizalomvédelem és a gondos ügyintézés elvének megsértésével – neki 332 083,60 euró kárt okozott.

67 A Bizottság által elkövetett közszolgálati kötelezettségszegéssel kapcsolatban a felperes szerint – azzal, hogy a Bizottság elfogadta a szerződésről szóló tárgyalások során és azt követően hangoztatott álláspontját – benne azt a várakozást ébresztette, hogy a szerződésen kívül végzett szolgáltatásait meg fogják neki téríteni. Ezzel a Bizottság megsértette a T-203/96. sz., Embassy Limousines & Services kontra Parlament ügyben 1998. december 17-én hozott ítélet (EBHT 1998., II-4239. o.) értelmében vett bizalomvédelem elvét. Jelen esetben a Bizottság azt a megalapozott várakozást is ébresztette a felperesben, hogy szerződés nélkül dolgozhat a Bizottságnak. A szerződéssel kapcsolatban folytatott tárgyalások idején is végzett tevékenységével a felperes – mint körültekintő gazdasági szereplő – nem hitte, hogy ezzel valamilyen kockázatot vállal. Szerinte éppen ellenkezőleg, racionálisan és gazdasági szempontból is indokolt módon járt el, mivel a Bizottság is megerősítette azon meggyőződését, hogy újabb szerződést fog vele kötni. A tárgyalások során pedig a Bizottság ahelyett, hogy cáfolta volna, épphogy megerősítette és visszaigazolta a felperesnek ezt a meggyőződését.

68 A közbeszerzési szerződés megkötésével ellentétben a jelen ügy körülményei a felperes azon jogos feltevését erősítették, hogy a helyszíni hibaelhárításra újból övele kötnek szerződést. A G7 országai, a Bizottság és Ukrajna által 1995-ben kötött egyetértési megállapodás alapján a felperest tulajdonképpen a zaporozsjei atomerőmű nyugati biztonsági partnerének jelölték ki. A felperes emlékeztet arra, hogy a helyszíni hibaelhárításra vonatkozó szerződéseket általában közvetlen jóváhagyással kötik meg. Véleménye szerint a Bizottság a feleknek semmilyen kétséget nem hagyott afelől, hogy a helyszíni hibaelhárítást továbbra is el kell látni, és biztonsági megfontolások miatt lehetőség szerint el kell kerülni a szolgáltatás megszakítását. A közvetlen odaítéléssel a szolgáltatási szerződést ráadásul egy naptári évvel meg lehetett volna hosszabbítani.

69 A felperes arra hivatkozik, hogy a Bizottság a szerződés helytelen alkalmazásával meghiúsította a szerződéssel kapcsolatos tárgyalásokat, és ezzel a gondos ügyintézés elvét is megsértette. A Bizottságnak a tőle elvárható maximális gondossággal és az érintettek érdekeinek mérlegelésével kell volna meghoznia határozatát (az Elsőfokú Bíróságnak a T-73/95. sz., Oliveira kontra Bizottság ügyben 1997. március 19-én hozott ítélete [EBHT 1997., II-381. o.] és a T-231/97. sz., New Europe Consulting és Brown kontra Bizottság ügyben 1999. július 9-én hozott ítélete [EBHT 1999., II-

2403. o.]).Mindezen felül az Európai Unió testületei különböző igazgatási vagy politikai egységeinek tevékenysége csak azt igazolja, hogy a testületeknek nincsen az érdekelttel szemben egységes és azonos álláspontjuk (a fent hivatkozott Embassy Limousines & Services kontra Parlament ügy 87. pontja). Az érdekelt tehát azt gondolhatja, hogy a szerződésről szóló tárgyalások során – a témáért felelős alkalmazottak belső rotációja miatt – a Bizottság nem tudja a tárgyalásokat folytatni, illetve döntése irreálisan sok időt vesz igénybe. A felperes esetében is pontosan ez történt. A szerződésről szóló tárgyalások különböző szakaszaiban a Bizottság valóban több módon is megerősítette és fenntartotta a felperes jogos feltevését, azonban azt is több alkalommal jelezte, hogy a felperes a szerződésben foglaltakat nem kielégítően teljesíti, és belső munkaszervezése sem megfelelő.

70 Mindezen felül a felperes arra is hivatkozik, hogy a második módosító záradék aláírásának elutasításából is látszik, hogy a folyamatban lévő tárgyalások és szerződések előrehaladtáról mennyire rosszul tájékoztatták az egymást követő tisztviselőket. Vadé úr 1999. szeptember 23-i faxában tett kijelentése („Értelmezésem szerint az összköltségvetés módosítása nélkül elfogadott első módosító záradék [...] a szolgáltatások időtartamának meghosszabbítása miatt egyes költségvetési tételek újranyitásáról is rendelkezett.") azt mutatja, hogy az első módosító záradékot ő maga nyilvánvalóan nem olvasta el, és hogy a záradék kidolgozásához vezető körülményekről elődei sem tájékoztatták. Mivel az első módosító záradék aláírásának idejére a projektvezetőnek előirányzott költségvetés már teljesen kimerült, és a még meglévő források csak a szakértői tevékenység fedezetére voltak elegendőek, a felperes szerint soha nem került sor a költségvetés átalakítására, és arra engedélyt sem adott senki. A projektvezetőnek és a szakértőknek előirányzott forrásokat az első módosító záradék a lehető legkisebb mértékben sem csoportosította át, mivel a költségvetésben eszközölt egyetlen változtatás a Németországban és Ukrajnában végzett tevékenységek elkülönítésének megszüntetése volt. Ennek az intézkedésnek a célja a tevékenységek könyvelésének egyszerűsítése volt, ez a módosítás pedig teljesen független a szakértőknek vagy a projektvezetőnek előirányzott forrásoktól.

71 A felperes az általa elszenvedett kárral kapcsolatban arra hivatkozik, hogy a Bizottság ígéretére hagyatkozva 332 083,60 euró kárt szenvedett el, amikor tevékenységét szerződésen kívül is folytatta.

72 Végül a közszolgálati kötelezettségszegés és a kár közötti kapcsolatot illetően a felperes fenntartja, hogy a Bizottság által elkövetett közszolgálati kötelezettségszegés és a kár között kellő okozati összefüggés áll fenn ahhoz, hogy a kártérítési igény megalapozott legyen. Egyértelmű, hogy az okozott kár a Bizottságnak felrótt eljárás egyenes következménye.

73 A felperes álláspontja szerint az általa elszenvedett kár a Bizottság igazgatás-szervezési hiányosságaival is közvetlen összefüggésben áll. Az egymást követő tisztviselők közötti hiányos információáramlás további késedelmeket okozott, és arra is magyarázatul szolgál, hogy a szolgáltatásokat miért voltak kénytelenek ennyi ideig szerződésen kívül végezni, illetve hogy miért ekkora a felperes által elszenvedett kár mértéke.

74 A felperes azt kéri az Elsőfokú Bíróságtól, hogy Doucet, Kalbe, Jousten, Lütkemeyer és Vadé urakat a Bizottság tisztviselőiként, illetve Zaiss, Hoensch, Collignon és Möller urakat pedig elsősorban a Bizottság és a felperes közötti megbeszélésekkel, a szerződéssel kapcsolatos tárgyalásokkal és a források kimerülésével kapcsolatos kérdésekben az Elsőfokú Bíróság tanúként hallgassa meg.

75 A Bizottság fenntartja, hogy a kereset jogilag nyilvánvalóan megalapozatlan. A Bizottság felelőssége az EK 288. cikkének második bekezdése alapján nem merülhet fel, mivel nem követett el közszolgálati kötelezettségszegést.

76 A Bizottság elsősorban azt az állítást vitatja, hogy a felperesben jogos várakozásokat keltett volna.

77 A Bizottság másodsorban azt az állítást vitatja, hogy a szerződés hanyag kezelésével megsértette volna a gondos ügyintézés elvét

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

78 A felek azt vitatják, hogy a jogvita – amely a közöttük 1994-ben kötött szerződéses kapcsolat végét követően kezdődött – a harmadik szerződés és annak első módosító záradéka végrehajtásának hatálya alá tartozik-e vagy sem. Érdemes mindkét lehetőséget megvizsgálni.

79 Az EK 238. cikkének az Európai Közösségek Elsőfokú Bíróságának létrehozásáról szóló, 1988. október 24-i 88/591/ESZAK, EGK, Euratom módosított tanácsi határozattal (HL L 319., 1 o.; magyar nyelvű különkiadás 1. fejezet, 1. kötet, 181. o.) összefüggő rendelkezései alapján az Elsőfokú Bíróság hatáskörrel rendelkezik arra, hogy a közjogi vagy magánjogi szerződésekben foglalt választottbírósági kikötés alapján jogvitákban döntést hozzon.

80 Ilyen kikötés hiányában az Elsőfokú Bíróság nem hozhat olyan keresetről határozatot, amely szerződésen alapul. Az Elsőfokú Bíróság kiterjesztené igazságszolgáltatási hatáskörét az EK 240. cikk által számára korlátozottan fenntartottakon kívüli jogvitákra, mivel ez a rendelkezés – éppen ellenkezőleg – a tagállami bíróságokra ruházza az általános jogi hatáskört az olyan jogvitákban, amelyekben a Közösség az egyik fél (133/85–136/85. sz., Rau és társai egyesített ügyekben 1987. május 21-én hozott ítélet [EBHT 1987., 2289. o.] 10. pontja, az Elsőfokú Bíróság T-387/00. sz., Comitato organizzatore del convegno internazionale kontra Bizottság ügyben 2002. július 10-én hozott végzésének [EBHT 2002., II-3031. o.] 37. pontja).

81 Jelen esetben a harmadik szerződés – a jogvita alapjának bizottsági megítélése szerint – nem tartalmaz egyetlen olyan kikötést sem, amely az Elsőfokú Bíróság joghatóságát kötné ki a végrehajtásból eredő viták rendezésére, hanem éppen ellenkezőleg, kifejezetten a brüsszeli bíróságok joghatóságát mondja ki (lásd a fenti 7. pontot).

82 Említést érdemel, hogy jelen esetben az Elsőfokú Bíróság nincs abban a helyzetben, hogy a harmadik szerződés és annak első módosító záradéka értelmezése nélkül el tudná dönteni, vajon a szóban forgó munkálatok a szerződés hatálya alá tartoznak-e vagy sem. Következésképpen, ha az említett munkálatok a felperes és a Bizottság között létrejött szerződés hatálya alá tartoznak, az Elsőfokú Bíróság a jogvita eldöntésére nem rendelkezik hatáskörrel, ezért a keresetet el kellene utasítani.

83 Amennyiben nem zárható ki, hogy a harmadik szerződés értelmezésére hatáskörrel rendelkező tagállami bíróság arra a következtetésre jut, hogy a szóban forgó munkálatok nem tartoznak a harmadik szerződés hatálya alá, azt kell megvizsgálni, hogy – mint azt a felperes állítja – a Bizottság valóban megsértette-e a bizalomvédelem és a gondos ügyintézés elvét.

84 Az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, hogy az EK 288. cikkének második bekezdése alapján a Közösség szerződésen kívüli felelőssége több feltételtől – az intézményeknek felróható magatartás jogellenességétől, a kár tényétől és a felróható magatartás és a hivatkozott kár közötti okozati összefüggéstől függ (a Bíróság 26/81. sz., Olefici Mediterranei kontra EGK ügyben 1982. szeptember 29-én hozott ítéletének [EBHT 1982., 3057. o.] 16. pontja; az Elsőfokú Bíróság T-175/94. sz., International Procurement Services kontra Bizottság ügyben 1996. július 11-én hozott ítéletének [EBHT 1996., II-729. o.] 44. pontja).

85 Amennyiben valamelyik feltétel nem teljesül, a keresetet a felelősség megállapításához szükséges többi feltétel vizsgálata nélkül teljes egészében el kell utasítani (a Bíróság C-146/91. sz., KYDEP kontra Tanács és Bizottság ügyben 1994. szeptember 15-én hozott ítéletének [EBHT 1994., I-4199. o.] 19. pontja; az Elsőfokú Bíróság T-170/00. sz., Förde-Reederei kontra Tanács és Bizottság ügyben 2002. február 20-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-515. o.] 37. pontja és a T-273/01. sz., Innova Privat-Akademie kontra Bizottság ügyben 2003. március 19-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-1093. o.] 23. pontja).

86 Érdemes a fenti elvek alapján megvizsgálni a Bizottság magatartását.

87 A felelősség megállapításához szükséges első feltétellel kapcsolatban az állandó ítélkezési gyakorlat azt a követelményt támasztja, hogy egy magánszemélyek számára jogokat keletkeztető szabály megsértésére kellően egyértelműen kerüljön sor (a Bíróság C-352/98. P. sz., Bergaderm és Goupil kontra Bizottság ügyben 2000. július 4-én hozott ítéletének [EBHT 2000., I-5291. o.] 42. pontja). Annak eldöntésekor, hogy a jogsértés kellően egyértelmű-e, a döntő tényező az érintett közösségi intézmény a mérlegelési jogkörének korlátait nyilvánvalóan és súlyosan megsértette-e. Ha ezen intézmény csupán jelentősen korlátozott mérlegelési jogkörrel rendelkezik, sőt nem is rendelkezik mérlegelési jogkörrel, akkor a közösségi jog egyszerű megsértése is elegendő lehet a kellően egyértelmű jogsértés megtörténtének megállapításához. (a Bíróság C-312/00. sz., Bizottság kontra Camar és Tico ügyben 2002. december 10-én hozott ítéletének [EBHT 2002., I-11 355. o.] 54. pontja; az Elsőfokú Bíróság T-198/95., T-171/96., T-230/97., T-174/98. és T-225/99. sz. egyesített ügyekben 2001. július 12-én hozott ítéletének [EBHT 2001., II-1975. o.] 134. pontja).

88 Jelen esetben elsőként azt kell megállapítani, hogy a Bizottság eljárása valóban kellően egyértelmű módon sérti-e a bizalomvédelem elvét.

89 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Közösség egyik alapelvét képező bizalomvédelem elvére minden olyan magánszemély jogosult hivatkozni, aki olyan helyzetbe kerül, hogy a közösségi igazgatás pontos megerősítésekkel megalapozott várakozásokat kelt benne. Ilyen megerősítésnek minősülnek – a közlés módjától függetlenül – azok az információk, amelyek pontosak, feltétlen és egyező információt tartalmaznak, valamint hivatalos és megbízható forrásokból származnak. Senki sem hivatkozhat ellenben ezen elv megsértésére az igazgatás pontos megerősítéseinek hiányában. (a fent hivatkozott Innova Privat-Akademie kontra Bizottság ügy 26. pontja, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

90 Először is emlékeztetni kell arra, hogy a szerződéssel kapcsolatos tárgyalások önmagukban még nem kötik a feleket. Érdemes tehát megvizsgálni, hogy a szerződéssel kapcsolatos tárgyalások során a Bizottság adott-e a felperesnek olyan konkrét megerősítést, amely megalapozott várakozásokat kelthetett benne.

91 Ezzel kapcsolatban a felperes leginkább a Bizottsággal folytatott megbeszélésekre és néhány levélre hivatkozik.

92 A Bizottság részére eszközbeszerzést végző Korsak úrral a felperes által folytatott telefonbeszélgetéssel – amelyre 1998 tavaszán azt követően került sor, hogy a felperes megküldte a negyedik szerződés tervezetét a Bizottságnak – és azzal kapcsolatban, hogy a felperes a szerződés közeli aláírásában reménykedhetett, megállapítható, hogy ezen állítólagos szóbeli megerősítéseknek – a Bizottság által is tagadott – létére egyetlen iratból sem lehet következtetni, arra pedig különösen nem, hogy azok jogos feltevéseket alapoznának meg (lásd ebben az értelemben az Elsőfokú Bíróság T-485/93., T-491/93., T-494/93. és T-61/98. sz., Dreyfus és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2000. november 8-án hozott ítéletének [EBHT 2000., II-3659. o.] 87. pontját). Ugyanez vonatkozik minden más olyan szóbeli megerősítésre, amelyek megtörténtét egyetlen irat sem bizonyítja.

93 A felperes szerint a szerződéssel kapcsolatban a felek között 1998 őszén folyamatosan zajlottak a tárgyalások. Elsősorban Jousten úr 1998. december 22-i faxára hivatkozik, amelyből az derül ki, hogy a negyedik szerződés aláírásának már semmi akadálya nincsen. Ez a következőket tartalmazta:

„1998. december 3-i levele alapján arról szeretném tájékoztatni, hogy ma továbbítottam a GKN 1997-es [helyszíni hibaelhárítási] szerződésének [feladatmeghatározását] a [harmadik országoknak nyújtott közösségi támogatások közös

irányító szervezetére] (Doucet úrnak), aki tervezetének részleteivel kapcsolatban fel fogja venni Önnel a kapcsolatot (D. melléklet, a B. és A. melléklet kapcsolata stb.)"

94 A fax megfogalmazásából is kitűnik, hogy az mindössze a tárgyalások állásáról tájékoztatja a felperest. A fax alapján tehát a D. és B. mellékletekkel kapcsolatos kérdések további tisztázásra szorulnak, és – mivel azok szintén fontosak – további tárgyalásokra van szükség, tehát a szerződést még közel sem készültek aláírni.

95 A szerződésről a tárgyalások tehát folytatódtak, amelyek a során a felperes a negyedik szerződés több változatát is megküldte a Bizottságnak.

96 Időközben néhány projekt értékelésével kapcsolatban a felek között vita alakult ki.

97 Mindezen felül az iratokból következik, hogy Hoensch úrral, a projekt vezetőjével szemben az évek során mind a Bizottság kijevi delegációja, mind a Bizottság brüsszeli szolgálatai is kritikát fogalmaztak meg. A Bizottság többször is kérte a felperest, hogy cserélje le a projektvezetőt, ám ezt a felperes megtagadta.

98 A vitákat követően a Bizottság 1999. október 25-i levelében a TACIS általános szerződési feltételeinek 41. cikke alapján felmondta a harmadik szerződést.

99 Máskülönben az iratokból következik, hogy a Hoensch projektvezető úr személyével és egyes projektek értékelésével kapcsolatos problémákon kívül a felperes saját eljárása sem könnyítette meg a negyedik szerződés megkötését. Az iratokból következik, hogy a felperes több alkalommal is visszautasította a Bizottság által javasolt változtatásokat, amivel saját maga is hozzájárult a szerződésről szóló tárgyalások elhúzódásához, és – mint azt a tárgyaláson el is ismerte – részben neki is tulajdonítható, hogy a tárgyalások kudarcba fulladtak.

100 Következésképpen elmondható, hogy a negyedik szerződés megkötésével kapcsolatban végső megállapodásra soha nem került sor. Ebből kifolyólag a negyedik szerződés megkötésével kapcsolatban a bizalomvédelem elvére a felperes sem hivatkozhat. Bár a Bizottság a gazdasági szereplőtől több szerződéstervezet elkészítését is kérte, ez valójában a szerződéssel kapcsolatos tárgyalások szerves részét képezte, amelynek során a Bizottság egyszer sem biztatta a felperest a gazdasági tevékenységével kapcsolatos túlzott kockázatvállalásra (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Embassy Limousines & Services kontra Európai Parlament ügyben hozott ítélet 75. pontját).

101 Meg kell még vizsgálni, hogy a Bizottság adott-e a felperesnek olyan konkrét megerősítést, amely azt a megalapozott várakozást ébreszthette benne, hogy szolgáltatásainak ellenértékét a negyedik szerződéstől függetlenül is meg fogja kapni.

102 Ezzel kapcsolatban meg kell állapítani, hogy a felperes elsősorban a Bizottság különböző szolgálataitól kapott szóbeli megerősítésre és a saját maga vagy a Bizottság által írt levelekre hivatkozik. Mindezen felül a Számvevőszék speciális jelentésére is hivatkozik.

103 A különböző szóbeli megerősítésekkel kapcsolatban általában elmondható, hogy ezen állítólagos szóbeli megerősítéseknek – a Bizottság által is tagadott – létére egyetlen iratból sem lehet következtetni, arra pedig különösen nem, hogy azok jogos feltevéseket alapoznának meg.

104 Az 1998. október 20-i levéllel kapcsolatban – amelyben a Bizottság azt javasolta a felperesnek, hogy olyan szerződést kössenek, amelyből kihagyják azokat a munkálatokat, amelyekről még nem sikerült megegyezni, illetve azokat, amelyekkel kapcsolatban az elvégzett szolgáltatások visszamenőleges kifizetésére a Bizottság a felperes szerint ígéretet tett – említést érdemel, hogy ez a javaslat a negyedik szerződés megkötésével és az 1997-es TACIS-programmal kapcsolatos, illetve hogy a Bizottság az 1997-es TACIS-programmal kapcsolatos, még elvégzendő munkálatokra vonatkozó szerződés megkötését javasolta. Ezt figyelembe véve tehát a levélből egyáltalán nem következik, hogy a kérdéses tevékenységeket visszamenőlegesen ki fogják fizetni.

105 Az 1999. április 14-i levéllel kapcsolatban – amelyben a felperes az 1999. március 16-i megbeszélésen elhangzottakat foglalta össze, és jelezte, hogy a Bizottság kifejezett kérésének eleget téve olyan visszaható hatályú szerződéstervezetet készített, amely a szerződés által nem érintett időszakra vonatkozik, elegendő azt megállapítani, hogy ezt a Bizottság által vitatott tartalmú levelet a felperes maga írta, ezért kizárólag az alapján nem lehet megállapítani, vajon a megbeszélésen a Bizottság tényleg ilyen kérést terjesztett volna elő.

106 Ugyanígy az 1999. augusztus 25-i levélből – amelyben a felperes a harmadik szerződés második módosító záradékának tervezetét ismertette – sem lehet arra következtetni, hogy a Bizottság ilyen módosító záradék megszövegezését kérte volna, vagy hogy ígéretet tett volna a felperes által elvégzett szolgáltatások visszamenőleges kifizetésére.

107 1999. szeptember 23-i faxában a Bizottság az alábbiak szerint megtagadta a módosító záradék aláírását:

„Értelmezésem szerint az összköltségvetés módosítása nélkül elfogadott első módosító záradék [...] a szolgáltatások időtartamának meghosszabbítása miatt egyes költségvetési tételek újranyitását is tartalmazta.

Önök olyan tervezetet juttattak el nekünk, amely nem tartalmazza az új feladatokat, és amely – mivel augusztus végén küldték meg – az 1998. júliustól 1999. júniusig terjedő időszakban végzett tevékenységekre vonatkozik, ezáltal tehát visszaható hatályú. A fenti okokból viszont a Bizottság elzárkózik attól, hogy a javaslattal érdemben foglalkozzon."

108 Mindezen felül a felperes utal az 1994. november 24-i találkozóra, amelyen szerinte – feltéve hogy a harmadik szerződés ellenőrzése során az elvégzett munkálatokat megfelelőnek találják – ismét ígéretet kapott az 1998. augusztusa óta végzett munkálatokért járó összeg kifizetésére. A Bizottság ellenkérelméhez csatolta az e találkozón készített jegyzeteit is. Ezekből kiderül, hogy a találkozón a harmadik szerződés felmondási határidejéről és Hoensch úr személyével kapcsolatos problémákról, illetve arról volt szó, hogyan lehetne Hoensch úr jó hírnevét a Bizottság segítségével helyreállítani. E jegyzetek alapján semmiképpen sem lehet azt a következtetést levonni, hogy a Bizottság ígéretet tett volna a szóban forgó szolgáltatások díjának visszamenőleges hatályú megfizetésére. Mivel erre a találkozóra valójában 1999. november 24-én került sor, a felperesnek az ott elhangzottak alapján aligha lehettek az azt megelőzően elvégzett szolgáltatásokra vonatkozó jogos elvárásai.

109 Mindezen felül emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság a TACIS-program keretében csak szerződés alapján fizethet a felperesnek. A felperesnek a TACIS-programmal kapcsolatban szerzett hosszú időn keresztül megszerzett tapasztalatára tekintettel ismernie kellett a programmal kapcsolatos jogi eljárásokat is, tehát a szerződésre vonatkozó előírást semmiképpen sem hagyhatta volna figyelmen kívül.

110 Ezzel kapcsolatban tehát meg kell állapítani, hogy az iratok között nincs olyan levél, amelyben a Bizottság ígéretet tett volna a felperes által végzett szolgáltatások visszamenőleges kifizetésére.

111 A felperes egyebekben a Számvevőszék 6/97. sz. speciális jelentésére hivatkozik annak alátámasztására, hogy visszaható hatályú szerződések megkötésére igenis találni példát. A jelentésből következik, hogy a helyszíni hibaelhárításra vonatkozó szerződések megkötése több nehézségbe is ütközött, és hogy a Bizottság más visszaható hatályú szerződést is kötött, amelyet később a Számvevőszék kifogásolt.

112 A Bizottság az alábbi választ adta a Számvevőszéknek:

„Korábban előfordult, hogy utólag került sor egy szerződés megkötésére, mivel annak előkészítése túl sok időt ve[tt] igénybe. Időközben meghoztuk az ilyen problémák elkerüléséhez szükséges intézkedéseket. [...] A Bizottság soha nem várja el a szakértőktől, hogy tevékenységüket egy elfogadott szerződés keretein kívül végezzék. Két szerződés között többféle okból telhet el idő, de ilyen esetekben a szerződő feleket tájékoztatjuk arról, hogy a Bizottság felelőssége kizárólag a vele kötött szerződésben foglalt tevékenységekkel kapcsolatban merülhet fel."

113 Először is meg kell állapítani, hogy a jelentés nem a szóban forgó, hanem egy azt megelőző időszakra vonatkozik. Másodszor – bár a Bizottság valóban kötött visszaható hatályú szerződéseket – sem a jelentésből, sem a Bizottság arra adott válaszából nem következik, hogy a Bizottság továbbra is kötne – a Számvevőszék által kifogásolt, visszaható hatályú szerződéseket. A jelentés alapján jogosan a felperes sem várhatta volna el, hogy a Bizottság vele is visszaható hatályú szerződést fog kötni.

114 Ezen körülmények alapján kijelenthető, hogy egyetlen iratból sem lehet arra következtetni, hogy a Bizottság olyan konkrét megerősítést adott volna, amely a szóban forgó munkálatokért járó összeget a felperesnek – a negyedik szerződés keretében vagy utólagos jóváhagyással – visszamenőleges hatállyal megtérítik, illetve amely a felperesben jogos várakozást ébreszthetett. Egyébiránt a TACIS-programot

ismerő, körültekintő gazdasági szereplőnek tisztában kellett volna lennie a közösségi források hatékony és megfelelő pénzügyi irányítására vonatkozó, a Bizottság által tiszteletben tartandó elveket sértő visszaható hatályú szerződés megkötésének kockázataival.

115 Mindebből nem tűnik úgy, hogy a Bizottság kellően egyértelmű módon megsértette volna a bizalomvédelem elvét.

116 Másodsorban azt kell megállapítani, hogy a Bizottság eljárása kellően egyértelmű módon sértette-e a gondos ügyintézés elvét.

117 Ezzel kapcsolatban a felperes – a Számvevőszék 25/98. sz. speciális jelentésére hivatkozva – azt állítja, hogy alkalmazottjainak állandó rotációja miatt a Bizottság nem gondoskodott a szerződéssel kapcsolatos tárgyalások folyamatosságáról, így a negyedik szerződésről szóló tárgyalások kudarcba fulladtak.

118 A Számvevőszék 25/98. sz. speciális jelentése többek között megállapítja, hogy a „[Bizottság Külkapcsolatok: Európa és az új független államok, közös kül- és biztonságpolitika, külszolgálat főigazgatóságának] irányító egysége nem rendelkezett a programok végrehajtásának ellenőrzéséhez szükséges humán erőforrásokkal", illetve hogy „a Bizottság által 1997-ben a PHARE- és TACIS-szerződések pénzügyi befejezését követően végzett elszámolást az intézmény – a szerződéses alkalmazottak rotációja és a helyes igazgatási gyakorlat hiánya miatt fellépő – »intézményi emlékezetvesztése" nehezítette, amelynek későbbi elkerülésére semmilyen intézkedés nem történt.«

119 A jelentésből következik, hogy az nem a negyedik szerződéssel kapcsolatos tárgyalások idején hatályos, hanem a korábbi bizottsági gyakorlatot kifogásolja. A szolgálatok átszervezésével és a harmadik országoknak nyújtott közösségi támogatások közös irányító szervezetének 1998-ban történt létrehozásával a Bizottság éppen a TACIS-programok hatékonyabb végrehajtását kívánta elérni.

120 Ugyanakkor a felperes nem tudott a gondos ügyintézés elvének megsértésére konkrét bizonyítékot felhozni. Ezzel kapcsolatban a felperes kijelentette, hogy 1999. április 14-én – jelezve, hogy a „feladatmeghatározást" teljesen átírta – benyújtotta a negyedik szerződés új tervezetét, amely alapjaiban mégis megegyezett azzal, amelyet a Bizottság „Külkapcsolatok: Európa és az új független államok, közös kül- és biztonságpolitika, külszolgálat" főigazgatósága 1998. decemberben már megvizsgált, és amely bemutatta, hogy – mint azt a számvevőszéki jelentés előzőleg megállapította – a Bizottságban a felelős személyek állandó rotációja „intézményi emlékezetvesztéshez" vezetett. Ez közel sem a gondos ügyintézés elvének megsértését, hanem éppen ellenkezőleg azt bizonyítja, hogy a felperes saját magatartása hagy kívánnivalót maga után.

121 A fenti körülményekből nem következik, hogy a Bizottság megsértette volna a gondos ügyintézés elvét, tehát a felperes ezzel kapcsolatos érvelésének elutasításakor azt sem kell megvizsgálni, hogy az elv keletkeztet-e magánszemélyek számára alanyi jogot.

122 A Bizottság jogellenes eljárásának megállapítására vonatkozó feltétel tehát jelen esetben nem teljesül, ezért a keresetet a Bizottság felelősségének megállapítására vonatkozó egyéb feltételek vizsgálata és tanúk bírósági meghallgatása nélkül el kell utasítani.

A költségekről

123 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 2. §-a alapján az Elsőfokú Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Mivel a felperes pervesztes lett, az alperes kérelmének megfelelően kötelezni kell az összes költség viselésére.

A fenti indokok alapján

AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG (negyedik tanács)

a következőképpen határozott:

1) A keresetet elutasítja.

2) A felperest kötelezi a költségek viselésére.

Legal Tiili Vadapalas

Kihirdetve Luxembourgban, a 2005. március 16-i nyilvános ülésen.

H. Jung H. Legal

hivatalvezető elnök